

IRIJA

MILAN HERDA

Obsah

1 Stretnutie po rokoch

5

Kapitola 1

Stretnutie po rokoch

Kráčal od Zobora po Nábřeží mládeže smerom ku škole a usmieval sa. Nitru mal vždy rád. V každom období. Mal pocit, akoby to mesto malo vlastnú dušu. Ako keby k nemu hovorilo. Určite to bolo aj preto, že z jeho hľadiska sa tam nikdy nestalo nič zlé. Duša Nitry bola čistá, hrdá k sebe samej a s úctou k ľuďom. Vždy v nej bolo množstvo mladých ľudí s veľkými myšlienkami a tak je to aj teraz.

Na nábřeží stretal samých mladých ľudí. Venoval úsmevy pekným dievčatám, ktoré šli jedným, či druhým smerom do školy na prednášku, cvičenia, alebo boli len tak na prechádzke v tomto krásnom kúsku zelene pri rieke. Na jar je tu mimoriadne pekne a zo všetkého cítiť život. Vo vode sa vyhadzujú ryby a plávajú mladé kačky. Na lavičkách pod stromami, na dekách, v tráve alebo na múriku pri koryte rieky vidieť mladé a veselé tváre ľudí.

Kráčal a usmieval sa. Nielen preto, že je príjemné vymieňať si všetko a nič hovoriace pohľady a slová s cudzími dievčatami, ale aj preto, že mu bolo proste dobre. Posledné dni zahodil všetky starosti za hlavu a len sa snažil vychutnávať si život. Kráčal po nábřeží a cítil sa skvele, pred očami sa mu mihal život a v hlave príjemné spomienky. Nevedel, či je to slnkom, ktoré príjemne hrialo, ale ešte nepálilo, či toľkými mladými ľuďmi okolo, či čerstvou zeleňou alebo kombináciou všetkého. Cítil však v duši niečo staré, známe a príjemné. Niečo podobné tomu, čo ľudia zažívajú pri návrate domov po dlhšej dobe.

Keď si konečne uvedomil, čo to je, tak si poriadne vynadal. Snažil sa síce sám pred sebou ospravedlniť, že je to už síce veľmi dávno, ale zahriakol sa tým, že osoba s jeho skúsenosťami na to mala prísť okamžite. Nevedel, kto to je. Vedel však odhadnúť, že je starý a mocný. A že ho nedokáže vycítiť hocikto. Obzrel sa smerom, odkiaľ cítil jeho prítomnosť a na druhej strane rieky, v medzierke medzi kríkmi vysadenými na brehu, uvidel muža. Asi tridsaťročného, v rifliach a košeli. V ruke igelitová nákupná taška. Zdalo sa mu, že má dlhé tmavé vlasy, ale nebol si tým istý, lebo muž stál tvárou otočenou k nemu a uprene naňho hľadel. Trochu ho to zarazilo a zastavil sa. Reflexívne sa snažil vycítiť vo svojom okolí prítomnosť ďalších, ale zdalo sa, že okrem toho muža na druhej strane a obyčajných ľudí tu nikto iný nie je. Pár sekúnd na seba len hľadeli

a potom mu muž pokynul, aby prešiel cez rieku k nemu.

Nemusel ísť, ale aj tak šiel. Most bol trochu ďalej, takže mal dosť času uvažovať. Iste, už tri roky cítil, že sa zmráka. Ľudia si pod nohy hádžu polená stále viac, sú k sebe nepríjemnejší a uzatvárajú sa do seba. Všetko drobnosti, ktoré si bežný človek nevšimne a nevníma. Ale on nie je bežný človek. Nevidí síce tu čierňavu, ktorá všade hustne, ale cíti ju. Na správaní ľudí poznať, že došlo k miernej zmene rovnováhy.

Muž na druhej strane môže byť hocikto. Jeho starý známy, ktorý šiel náhodou okolo a vycítil ho. Ale čím viac sa približoval, tým viac mu bolo jasnejšie, že to tak nie je a tento muž ho vyhľadal cielene. A to neznamena nič dobré. A bol si tým istý vo chvíli, keď bol dosť blízko na to, aby ho dokázal spoznať. Nie z jeho výzoru, ktorý sa už nijako nepodobal na to, čo si pamätal, ale len intuitívne.

Stretli sa mlčky a mlčky si aj podali ruky.

„Rád ťa opäť vidím!“ začal cudzinec a zdalo sa, že vraví pravdu.

„Aj ja teba, ale mám tušenie, že to nebude len priateľské stretnutie,“ odpovedal mu priamo.

„To nie, ale najskôr by sme sa mohli venovať len tej priateľskej časti. Celkom by rád by som sa len tak porozprával.“

„Hej, veď koniec koncov sme sa dosť dlho nevideli,“ odpovedal a uvedomil si, že týchto prvých pár viet bolo pomerne strnulých. Až sa začínal báť, že po skončení stretnutia mu na duši ostane nepríjemná pachuť poznania, že ani tento vzťah už nie je to, čo kedysi.

Takéto sklamanie bola kedysi vec, pre ktorú nenávidel svoj osud. Neskôr zistil, že je to bežné aj ľuďom a potom... potom si na to zvykol. V živote sú priateľstvá, ktoré považujete za pevné a večné, ale stačí, pokiaľ sa dlhšiu dobu nevidíte a všetko je preč. Veci, ktoré vás spájali, už často nejestvujú, zmenili sa, alebo už cez ne nedokážete nájsť k sebe cestu. Keď sa stretnete, tak len v niekoľkých bodoch zhrniete nejaké základné mílniky vašich životov. Niekedy ani to nie, pretože pri niektorých mílnikoch sa bojíte, že niekto z vás sa natoľko zmenil, že ten druhý vás už nedokáže pochopiť.

Takto skončila väčšina jeho priateľstiev a kamarátstiev. Poznal však aj iné. Niekedy nebol problém pokračovať vo vzťahu, akoby sa nič neudialo. Stretli ste sa po rokoch, ale tvárili a naozaj sa tak aj cítili, akoby sa vaše cesty rozišli včera. Bez akýchkoľvek problémov ste nadviazali a pokračovali tam, kde ste skončili. Také priateľstvo bolo kedysi aj medzi týmito mužmi. Teraz šlo o to, či obaja dokážu pokračovať, akoby sa nič nestalo a či sa dokážu navzájom pochopiť.

„„Ako ťa mám vlastne volať? Eliáš, tvojím terajším menom alebo...?“ chytil tašku do pravej ruky a pohol sa proti prúdu rieky.

„Môžeš aj mojím terajším, ale pokojne ma volaj, ako chceš. Ak stretne niekoho známeho, tak sa nebude čudovať, lebo aj tak mám desiatky prezývok.“

„Dobre, a aké je vôbec to meno, ktoré teraz používaš? Ak sa mi nebude páčiť, budem ťa volať tak, ako naposledy, Ilja,“ spýtal sa a Ilja si uvedomil, že keď kladie takú otázku, tak ho zrejme

našiel úplnou náhodou.

„Rasťo. Myslím, že do tejto doby a prostredia sa to meno hodí viac ako Ľja alebo Eliáš,“ pri brehu sa práve vyhodila nad hladinu ďalšia ryba a s čľupnutím sa vrátila späť. „Kam vlastne ideme? Ja som mal namierené do školy,“ hneď po dopovedaní si Ľja uvedomil, že povedal peknú hlúposť. Cesta do školy v tejto chvíli už nemá žiaden význam, pretože Svjatogor neprišiel len tak. A je takmer isté, že už za krátky čas bude riešiť problémy úplne inej povahy, ako dochádzka na cviká.

„Rasťo môže byť, ja som Svetozár. Ale hovor mi Svjaťo, ako predtým,“ na chvíľku sa zamyslel. „A neviem, kam ideme. Včera večer som došiel a teraz som len šiel na prechádzku do mesta, keď som ťa tu vycítil. Keď chceš, vybav si, čo potrebuješ a stretneme sa potom.“

„Ako si ma vôbec našiel?“

„Keď ťa človek pozná, tak ťa pomerne ľahko odhadne. Predpokladal som, že sa budeš zdržiavať na niekoľkých miestach. A Nitra bola na mojom zozname prvá. Mal som v pláne prísť, pár týždňov sa tu potulovať a dúfať, že na teba narazím. Ak nie, tak by som šiel ďalej. Ale podarilo sa hneď na druhý deň, čo je skvelé.“

Ľja nechcel hodnotiť poslednú poznámku o skvelosti. Bol síce rád, že vidí Svjatogora, veď to je už temer tisícročie, čo sa stretli naposledy a pol druhého od doby, keď mu Svjatogor, vtedy ho ešte všetci poznali pod jeho prvým a skutočným menom Svarog, zveril moc a sám sa stiahol do ústrania. Ale vôbec ho netešilo to, že Svjatogor z toho ústrania vystúpil a už vôbec sa mu nepozdávalo, že ho vyhľadal. Ak starý boh, ktorý kedysi mávol rukou nad všetkými rozbrojmi a intrigami ľudí, bohov aj démonov a vyhlásil, že už sa nechce do ničoho miešať, sa zrazu vráti, znamená to, že sa deje niečo mimoriadne.

„Čo máš v tej igelitke?“ spýtal sa Ľja.

„Dohodli sme sa,“ Svjatogor zdvihol obočie, „že najskôr sa budeme venovať len priateľským rečiam. Takže, keby som tam mal niečo dôležité pre naše stretnutie, tak by som ti o tom nepovedal. Ale je tam len pár rožkov a niečo na pitie. Hovoril som, vôbec som nerátal s tým, že ťa tu hneď objavím.“

Ľja nemal dôvod o jeho slovách pochybovať. Svjatogorovi sa síce nikdy náhodné stretnutia nestávali a málokedy ho niečo prekvapilo, ale to bolo pred pätnástimi storočiami. Dnes je už len veľmi málo bohov, ktorý by boli rovnako starí alebo ešte starší ako Ľja. Mladší bohovia nedokážu zistiť prítomnosť tak starého boha a démoni už vôbec nie. A starého boha by Ľja vycítil taktiež, podobne ako teraz Svjatogora. Ak by teda Svjatogor dal najskôr Ľju vypátrať a potom šiel do Nitry už na istotu, Ľja by to vedel.

„Tak sa teda venujme len priateľským rečiam. To som naozaj tak dobre odhadnuteľný?“

„Hm,“ odpovedal pomaly Svjatogor, „v určitých oblastiach a pre starých známych. Keby bolo až tak jednoduché odhaliť tvoje kroky, tak by si sa nestal Belobogom a Kaščeť by nás dávno rozdrvil na prach.“

Na Ľjovej tvári sa objavil pochmúrny výraz. Spomenul si na svoje posledné stretnutie s Kaščejevými prisluhovačmi.

„Len málokto vedel o tom,“ pokračoval Svjatogor, „čo všetko pre teba znamenala Vesna. Celkom dobre si dokážem predstaviť, že to tisícročie si prežil stále niekde tu v okolí a väčšinou sám.“

Ľja si zahryzol do pery a potvrdil tak Svjatogorove slová.

„Celkom ti v tomto rozumení, takže“, Svjatogor sa zarazil, „Čo to trepem! Vôbec ti v tomto nerozumím! Nerozumel som tomu za jej života a ešte menej rozumiem tvojím krokom po jej smrti!“

„Chceš mi to vyčítať?“

„Nie, to som už skúšal. Dôležité je, že som dokázal odhadnúť, že aj po toľkých rokoch budeš stále vo svojom vnútri žiť svoj vysnívaný život a spomínať na ňu,“ Svjatogor sa zastavil a len tak mimochodom dodal:

„Tento nákup by som mal zaniest. Mám pod Zoborom dom. Pokiaľ chceš, choď do školy, potom sa niekde stretne a pôjdeme ku mne.“

„Nie, myslím, že do školy nepôjdem. Máš tu dom?“

„Hej, kúpil som ho už pred pár mesiacmi, ale až včera som ho videl prvýkrát. Je tam zatiaľ len pár kusov toho najnevyhnutnejšieho nábytku. Ale to sa zmení.“

Svjatogor neklamal. Naozaj tu má len pár kusov nábytku. Nikde žiadne poličky, ani skrine. Len jednu posteľ v izbe, ktorá po zariadení bude zrejme slúžiť ako obývačka. Stôl a stoličku v kuchyni. Na stole fľaša od mlieka, lyžička a zvyšky jedla. Nevyzeralo to veľmi lákavo, ale v celej miestnosti nebol jediný kôš na odpadky. Navyše v rohu sa povalovali kusy roztrhaného igelitu, kartónu a jedna neotvorená krabica.

„Len včera som sa nasťahoval a aj tento nábytok som kúpil včera,“ vysvetlil Svjatogor na ospravedlnenie a začal otvárať krabicu. Ľja sa poobzeral, či niekde neuvidí nôž alebo niečo ostré, ale okrem stola, stoličky, sporáku a neporiadku v miestnosti naozaj nič iné nebolo. Svjatogor však krabicu otvoril aj bez noža a vytiahol z nej niekoľko kusov kovu a plastu. Za pár minút z nich poskladal stoličku a ponúkol ju Ľjovi.

„Kde ty vôbec bývaš?“, spýtal sa, keď sa usadil na druhú. „Tu v Nitre?“

„Nie, nie. Neďaleko. Zlaté Moravce. Nejakých tridsať kilometrov.“

„Aha. A tu len študuješ. Ponúkol by som Ti niečo na jedenie, alebo na pitie, ale mám tu len tie rožky a čaj. Aj to len taký obyčajný vo vreckách.“

„Ten čaj by mohol byť.“

Svjatogor vstal a odniekiaľ vylovil čaj, dve šálky a obyčajnú kanvicu.

„Pôvodne mal byť celý dom pri mojom príchode už zariadený,“ hovoril Svjatogor, kým napúšťal vodu do kanvice. Ale odišiel som o niečo skôr, ako som plánoval. To však už zachádzam do témy, ktorú sme si chceli nechať na neskôr.“

Ľja sa zachmúril. „Nevadí. Asi aj tak bude lepšie, keď mi o tom povieš hneď. O tom, čo sme robili posledných tisíc rokov sa môžeme porozprávať aj po tom.“

„Tak dobre,“ Svjatogor postavil kanvicu na sporák a chvíľku zisťoval, ako ho zapnúť. „Predpokladám, že o udalostiach posledných storočí vieš toho len veľmi málo.“

„Vôbec nič. Chcel som odísť natrvalo, ak sa pamätáš,“ Ľja chcel, aby posledná veta vyznela zároveň jedovato a zároveň neutrálne.

„Pamätám. A nie je mi príjemné, že som ťa musel vyhľadať práve kvôli tomuto.“

Po chvíľke Svjatogor pokračoval.

„Ja som o dianí niečo vedel. Stretávame sa občas so synom, Ďažbogom a tak sa čosi dozviem. Od uzavretia mieru a dohovoru sa navonok nič vážnejšie nestalo.“

Ľja nabral do pľúc rýchlo vzduch a pozrel sa na Svjatogora s výrazom pýtajúcim sa, či to myslí vážne.

„Ja viem, ja viem,“ spozoroval Ľjov nesúhlas Svjatogor. „Oheň na Bojne. Ale okrem toho sa už nič podobné nestalo. Prvé roky samozrejme boli všetci ešte v napätí a čakalo sa na to, že Belobog sa za Bojnú pomstí.“

„Čo neurobil,“ dodal trochu trpkó Ľja.

„Čo neurobil, pretože nemal v rukách jediný dôkaz toho, že je to Kašcejovým dielom,“ pokračoval Svjatogor. „Mohol si taký dôkaz Velesovi dať. Neurobil si to. A určite to nebolo len preto, že si sa rozhodol z Beloboga odísť. Vravil si mi, že si odišiel kvôli Vesne...“

„Ona zomrela,“ doplnil Ľja. „A zomrela len preto, čo som robil a čím som bol. Kašcej sa chcel pomstiť a zabiť ma. Ale zomrela ona a nie ja.“

„Viem si predstaviť, aké pocity ťa vtedy ovládali. Smútok za Vesnou, pocit viny a túžba odísť. Mal si určite po krk Beloboga, Černoboga a všetkých ich nekonečných šarvátok a vojen. Lenže na druhej strane si túžil pomstiť Vesnu. A Kašcej si myslel, že ťa zabil. Mohol si sa objaviť, pred všetkými ukázať, ako si Černobog cení naše dohody a pomstiť sa.“

Voda na čaj už bola horúca, takže ju Svjatogor vzal zo sporáka a nalial do šálok. Zo zelenej škatule vybral dve vrecúška s čajom, chvíľku si jedno obzeral a nakoniec ich vložil do šálok. Z nákupnej tašky vylovil ešte cukor a citrón. Ľja to sledoval len mlčky. Čakal na to, ako bude pokračovať jeho úvaha.

„Nôž,“ uvedomil si Svjatogor. „Zabudol som nôž. Nemáme ako rozkrojiť ten citrón.“

„Nevadí. Bude čaj bez citróna.“ Ľja chcel ešte dodať niečo o tom, ako sa vlastne pije skutočný čaj, ale nepokladal to za dôležité.

„Ja si proste nemyslím, že ty si odišiel a nechal všetkých v domnení, že si zomrel, len preto, že si tak veľmi smútil za Vesnou. Rovnako, ako si smútil, si podľa mňa túžil aj po pomste. A mal si pre ňu všetky dôvody. Lenže Bojná nebola len o tebe a o Vesne. Kašcej ňou porušil mier len pár dní po jeho uzavretí. Keby vyšlo najavo, čo sa tam stalo. Keby sa Veles s Ďažbogom dozvedeli, že ťa chcel Kašcej zabiť, Belobog by vytiahol do boja. A to si podľa mňa nechcel.“

Len pred pár dňami bola podpísaná dohoda, ktorá mohla zaručiť pokojný život všetkým bohom a démonom. Vedel si, že Černobog ju tak skoro neporuší. A vedel si, že napriek tomu sa ti Kašcej za svoje poníženie pomstí. Jeho pokus teda bol porušením mieru, ale zároveň nebol. Bola to osobná záležitosť najvyššieho z Černoboga a najvyššieho z Beloboga. A ty si nechcel kvôli osobnej záležitosti rozpútať novú vojnu, nech si už akokoľvek túžil po pomste. Tak si sa rozhodol pre to, čo si chcel urobiť dávno. Proste odísť.“

Ľjovi neostávalo nič iné, len prikývnuť.

„A Veles s Dažbogom. Obaja vedeli, že za Bojnú môže Kašcej. Ale nemali nič, čím by svoje domnienky mohli podprieť. A rozhodli sa rovnako ako ty. Mier bol pre nich príliš cenný. Nechceli začať vojnu bez dôkazu a po Bojnej Kašcej nepokračoval. Pomstil sa a to mu stačilo. Veles s Dažbogom vzdali tebe a Vesne pri pohreboch hold a rozhodli sa nezdvíhať zbrane. Môžeš byť sklamaný, že ťa nepomstili. Ale nemôžeš im vyčítať, že neurobili to, čo si nechcel urobiť ty. Nasledujúcich pár storočí bol pokoj. Nebol dokonca ani doplnený Belobog, aj keď je pravda, že po čase miesto tretieho začali zastávať Porevít, Porenut a Rugievít.“

Ľja sa zatváril trochu nechápavo. „Ako to myslíš? Všetci traja?“

„Hej, všetci traja. Ale ani jeden neprešiel iniciáciou. Takže Belobog je v podstate nekompletný, lebo má len dvoch iniciovaných členov. Velesa a Dažboga. Ale s týmito troma ich je spolu päť. V tých prvých storočiach akosi nebolo potrebné doplniť tretieho. S Černobogom bol mier. A hoci ľudia predstavovali hrozbu, podarilo sa ju zvládnuť aj bez trojhľadného Beloboga.“

„A kedy sa to zmenilo?“

„Zhruba pred dvesto rokmi. Černobog začal byť opäť aktívnejší. Ale nešlo o nič veľké. Lokálne akcie, malé intrigy, väčšinou manipulácia s ľuďmi. Bežné veci, ktoré sme robili aj my. Lenže na miestach, kde sa stretali Belobogove a Černobogove záujmy, Belobog takmer vždy ustúpil. Veles s Dažbogom nemali dosť zdrojov a síl na to, aby vzdorovali pre každú maličkosť. Takže pomaličky ustupovali, pozíciu po pozícii. Nedá sa ustupovať neustále a niekedy vtedy sa Porenut, Rugievít a Porevít stali akousi treťou hlavou Beloboga. Černobog si samozrejme všimol, že sa nestretáva s väčším odporom z našej strany a začal si dovoľovať viac.“

Ľja vybral zo šálky čajové vrečko a chvíľku rozmýšľal, či si čaj osladí, ale nakoniec to nechal tak. Svjatogor urobil rovnako a pokračoval.

„Samozrejme, ustanovenia mieru a ani dohovoru neporušil. Ale v intrigách a konfrontáciách Belobog aj tak prišiel o niekoľko ľudí a démonov. Veles posledné roky čaká na to, že Kašcej roztrhá mier i dohovor na kusy a udrie. A všetko nasvedčuje tomu, že sa dočká.“

„Čo vlastne sleduje?“

„Kto? Kašcej? Nevie. Vlastne ani neviem, či je za tým Kašcej. Ale ak nie je, tak ani nerobí nič pre to, aby to zastavil.“

„Skyperzver?“

„Možno. Nij nikdy Dažbogovi neodpustil, čo sa stalo jeho dcére a stále ho z toho obviňuje.“

A Skyperzver nie je Kaščej. On do svojich osobných záležitostí pokojne zapletie všetkých bohov a démonov, nad ktorými má moc.“

„Takže Veles nevie ani to, kto proti nemu vlastne stojí a ani to, čo sleduje?“ Ilja viac konštatoval, ako sa pýtal.

„Nie. Tisícročie mieru neznamenalo len pokoj a prežitie pre väčšinu bohov a démonov. Znamenalo to aj to, že nikto poriadne nevie, aká silná je druhá strana. Veles vie len to, že Belobog je slabý. A podľa správ sa k Černobovi pridalo množstvo démonov.“

„Počty nie sú to najdôležitejšie,“ pripomenul Ilja.

„Nie, nie sú. Preto Veles požiadal Dažboga, aby ma prehovoril k návratu. A keďže som tu a vravím ti to, tak ti je zrejmé, že som súhlasil. Lebo situácia je naozaj vážna. Nevieme, čo Černobog sleduje a či je do toho vložený celý Černobog. Ale počty vzájomných konfrontácií stúpajú a sú stále ostrejšie. Môže to skončiť veľmi zle pre obe strany a aj pre nezainteresovaných,“ Svjatogor si usrkol z čaju.

„Dažbog presvedčil teba a ty si prišiel presvedčiť mňa?“